

1. УВОД

Криминалитет је појава вршења кривичних дјела у одређеној средини и у одређеном временском периоду. Њиме се баве различите институције у друштву, прилазе му с различитих становишта, па сходно томе имају и различиту евиденцију о његовом стању и кретању. „Многе научне дисциплине бавиле су се криминалом и покушавале су да одреде његов појам. Према најопштијим дефиницијама, криминалитет је друштвена појава која обухвата вршење кривичних дјела од стране појединаца, чиме се он тумачи као појединачни акт и друштвени феномен. У првом случају, испољава се у свом квалитативном смислу, као индивидуални случај, а у другом као његов квантитативни израз, тј. збир деликата блиских по битним обиљежјима појаве.“¹

Криминалитет потиче од латинске ријечи *crimen*, што у преводу значи злочин или пријеступ. Овај термин је у употреби још из времена римског права и у ширем смислу значио је неприхватљив облик понашања. „Криминал је, са аспекта безбједности, унутрашњи облик угрожавања безбједности државе и друштва, а његове форме (нарочито организовани криминал) један су од најозбиљнијих безбједносних изазова, ризика и пријетњи модерном човјечанству. Са аспекта правних наука под појмом криминалитет подразумевамо низ активности временски и просторно детерминисаних које су опасне за једно друштво, јер су у супротности са позитивним правним прописима, те су одређене као кривична дјела за која је и предвиђена одговарајућа санкција.“²

У суштини, криминалитет није јединствена појава, него га треба дијелити у више група и подгрупа, треба посебно посматрати различите врсте кривичних дијела и различите типове делинквената. Из тога су настале различите типологије, класификације кривичних дјела и њихових починилаца.

Под конвенционалним или класичним криминалитетом подразумевају се кривична дјела против живота и тијела, кривична дијела против слободе и права човјека и грађанина, кривична дјела против части и угледа, кривична дјела против опште безбједности људи и имовине и безбједности саобраћаја, кривична дјела против полне слободе, кривична дјела

---

¹ Бошковић М. (2002). *Социјална патологија*, Правни факултет, Нови Сад, стр. 93.

² Бошковић М. (2003). *Транснационални организовани криминалитет*. Полицијска академија. Београд. стр. 2.

против брака, породице и малолјетника, кривична дјела против имовине и кривична дјела против других друштвених вриједности.

Међутим, треба напоменути да веома важно мјесто у структури цјелокупног криминалитета заузима имовински криминалитет. Њега карактерише масовност (у укупном криминалитету заузима више од 50%), неприкривеност дјела (уколико се не ради о багателним дјелима, грађани обично пријављују да су оштећени), анонимност починиоца (у чак 90% случајева у тренутку сазнања за дјело, починилац је непознат) и професионализам починиоца (велики постотак криминалних повратника и особа којима је њихова криминална дјелатност занимање).

Међу имовинским кривичним дјелима најзначајнија су она која су извршена одузимањем туђе покретне ствари. Ту спадају крађе, тешке крађе, разбојништва, разбојничке крађе, одузимање туђе покретне ствари, а потом преваре, изнуде и уцјене. Различите врсте крађа у готово свим земљама, поред саобраћајних деликата, чине криминалну појаву највећег обима.

Савремено друштво је до данас развило и многе друге, новије облике криминалних понашања на штету имовине. Ту је у првом реду моторизација друштва (одузимање моторног возила, провалне крађе у моторна возила, моторно возило као средство извршења дјела, разбојнички препади на бензинске станице итд.), а затим и компјутеризација (нпр. компјутерске преваре). Новитети у односу према класичним облицима имовинског криминалитета свакако су везани за појаву и развој туризма, те великих робних кућа и самопослуга.